

sundance '99

vid lenard

neodvisni ameriški film

The Sundance Institute

Leta 1981 je Robert Redford zbral skupino filmskih ustvarjalcev in prijateljev na svojem posestvu Sundance v zvezni državi Utah, da bi razmislili o novih možnostih za oživitev umetniškega filma v Ameriki. Skupaj so ustanovili Sundance Institute.

Sundance Institute je multidisciplinarna umetniška organizacija, namenjena razvoju domačih in tujih umetnikov z neodvisno ustvarjalno vizijo. Inštitut ponuja umetniška in profesionalna sredstva, ki nadarjenim pomagajo uresničevati nove zamisli in vizije. Moto inštituta je: spodbujanje, sodelovanje, svoboda izraza in eksperimentiranja.

Z namenom, da bi razširil umetniški domet filmskih ustvarjalcev, inštitut podpira filme z izvirno zgodbo in zanimivimi značaji, zagovarja estetsko raznoličnost sodobnega filma, goji ustvarjalnost ter inovativnost umetnikov z drugih področij in spodbuja zlivanje različnih umetniških oblik (likovna umetnost, video, ples ...) s filmskim medijem. Tako Sundance pospešuje tudi razvoj novih del za gledališče. Gledališki program je usmerjen v ustvarjanje, produkcijo in širjenje novih del, namenjenih tudi otrokom. Sundance inštitut je skratka prostor za srečanja, kjer se navdih in izmenjava misli združujeta v dejanje.

Delavnice

Jedro delovanja Inštituta so filmske in scenaristične delavnice. Sundance vsako leto izbere 15 do 20 projektov, ki jih podpre na enem ali več področjih filmskega ustvarjanja. Na filmskih delavnicah, ki trajajo tri tedne v juniju, razpravljajo o projektih, jih posnamejo na video in zmontirajo pod vodstvom gostujočega priznanega pisca, režiserja, snemalca ali producenta, skupina profesionalnih igralcev pa sodeluje z režiserji in pisci projektov. Na scenarističnih delavnicah januarja in junija gostujoči scenaristi svetujejo in vodijo razgovore o posameznih zgodbah, ki nastajajo na delavnicah, in pomagajo pri reševanju najbolj pogostih scenarističnih problemov. Sundance je v zadnjih štirinajstih letih podprl več kot stopetdeset piscev in režiserjev, okrog petdeset projektov, ki so prišli iz delavnic, pa je bilo produciranih in distribuiranih.

Filmski festival Sundance 1999

V Park Cityju na severu države Utah poteka glavni del filmskega festivala neodvisnega filma. Letos se je dogajal med 21. in 31. januarjem. Prikazali so 71 filmov iz vseh celin.

V tekmovalnem razredu so prikazali drame in dokumentarne filme. Široko zastavljeni projekti posnemajo velike filme, hkrati pa se od njih zelo razlikujejo. Vsi so bili posneti v ZDA in so bili na festivalu prvič javno predstavljeni.

V netekmovalni sekciji *American Spectrum* sodelujejo mladi režiserji s svojimi prvenci – prav tako z dokumentarci in dramami – in predstavljajo nove poglede v ameriškem neodvisnem filmu. Filme ocenjujejo gledalci in jim podeljujejo nagrado občinstva.

Native Forum prikazuje nova filmska in video dela ameriških staroselcev, ki so združeni v organizaciji Native American Filmmaking Community. Filmi govorijo o ohranitvi lastne identitete znotraj potrošniške družbe, o alkoholizmu in o spominih na dogodke in velike moče iz njihove zgodovine. Svetovno kinematografijo predstavljajo filmi, ki izstopajo zaradi svoje estetske in tematske zanimivosti. Ti filmi, ki se v zadnjem času na festivalu vse bolj uveljavljajo, prihajajo iz Singapurja, Kirgizistana, območja nekdanje in sedanje Jugoslavije (na primer *Črna mačka, beli mačkon* in *Rane*), Nemčije, Grenlandije, Malija, Kanade in Mehike. *Frontier Program* ponuja eksperimentalne filme iz vsega sveta. Ta dela vsako na svoj način raziskujejo nove možnosti izraza in razbijajo parametre, v katere je ujeta sodobna kinematografija.

Lani so ustanovili še The Sundance Collection, prvi arhiv neodvisnega filma pod pokroviteljstvom The Ahmanson Foundation, UCLA Films, Television Archive in Sundance Instituta. Iz zbirke, ki naj zaščiti, varuje in ohranja te filme za naslednje generacije, so letos prikazali dva filma.

"Dobrodošli v The New Media and Technology centru" se je glasilo vabilo na predavanja in posvetovanja o novih tehnoloških možnostih neodvisnega filma. Dinamične predstavitve o porabnosti digitalne kinematografije različnih izdelovalcev so popestrila predavanja strokovnjakov iz področja digitalnih medijev.

V pestrem programu kratkih filmov so se obiskovalci lahko seznanili z novo generacijo neodvisnih ustvarjalcev. Kratki filmi iz vsega sveta, od nekajminutnih do polurnih, so bili pravi izziv za razmišljanje o zakonitostih filmske zgodbe.

V polnočnem programskem pasu *Park City Midnight* so bile na ogled predstave, ki naj bi zbudile, zabavale, presenečale ali celo šokirale, pa vendar na koncu zadovoljile utrujene in zaspane gledalce. Doživeli smo več svetovnih in ameriških premier znanih režiserjev, v katerih ni manjkalo niti hollywoodskih zvezd. Ti filmi naj bi predvsem pritegnili festivalsko občinstvo in se hkrati prvič preizkusili pred gledalci, preden se podajo na pot po svetovnih kinodvoranah. Seveda niti eden ni nastal pod pokroviteljstvom velikih hollywoodskih studiev. Omeniti velja, da je posebno nagrado festivala prejela igralka Laura Dern.

Slamdance

Pred petimi leti se je zbrala skupina režiserjev, ki se niso uspeli uvrstiti v konkurenco Sundance filmov. Zato so ustanovili vzporedni festival "odklonjenih" in ga duhovito poimenovali Slamdance. Namenjen je

novim neodvisnim filmskim ustvarjalcem in vključuje tekmovanja scenarijev ter distribucijo filmov na festivale in v televizijske hiše. Festival se seli po državi, povezan pa je tudi z evropskimi festivali. Sprejemajo filmske in video stvaritve kakršne koli zvrsti, dolžine in formata, ki so lahko dokončane ali pa tudi ne. Na letošnjem Slamdanceu, ki je potekal pod naslovom *Ready Aim S'ho'ot*, so prikazali sedemnajst celovečercov in štirinajst kratkih filmov.

Kako poceni obiskati festival

Sundance je letos ponudil delo več kot 900 prostovoljcev vseh starosti. Eden izmed njih je bil tudi avtor tega članka. Sprejeli so me na podlagi prošnje (september je zadnji rok) s kratkim opisom interesov in delovanja (tudi kakšna fotografija s kamero v roki ne škodi ...). Določili so mi delo na parkirišču pred glavno filmsko dvorano v park Cityju. Dali so mi kapo in oranžno puhovko z napisom Sundance. Pomagal sem pri usmerjanju prometa, kidal sneg in kazal ljudem, v kateri avtobus, ki jih bo popeljal do naslednje dvorane, naj vstopijo. Kadar ni bilo dela, sem šel v kino s posebno prepustnico, ki je nam prostovoljcem omogočala ogled katerega koli filma ali predavanja. Naša delovna obveznost je bila pet ur dnevno, ostali čas pa smo lahko porabili za ogled filmov, smučanje na "najboljšem snegu na svetu" in za obisk večernih srečanj, diskusij in zabav, na katere smo prav tako imeli prost vstop. Spanje je bilo zastoj, na koncu festivala pa so nam še vrnilli stopetdeset dolarjev za hrano.

Občutki in trendi

Zanimiva so bila srečanja s kolegi prostovoljci, mladimi, ustvarjalnimi ljudmi, pretežno Američani. Prišli so iz različnih koncev dežele, vsak s svojimi sanjami. Mnogi so že končali katero od filmskih ali igralskih šol in so razmišljali o preselitvi v New York ali Los Angeles, kjer bi uresničili svoj ameriški filmski sen. Za večino od nas pa je bil festival predvsem možnost navezovanja stikov z ljudmi, ki so že del filmskega sveta. Ti ljudje so zelo prijazni, vendar dobi človek pogosto vtis, da te v resnici sploh ne poslušajo, razen če si zelo VIP.

Veliko prostovoljcev je na na področju filma že nekaj doseglo. Sostanovalec Marc je lani oktobra v New Yorku organiziral festival Dnevi komedije. S svojo veliko prepričevalno sposobnostjo je pridobil sponzorje in uspel poleg filmov organizirati tudi nekaj gledaliških predstav.

Na Sundanceu so letos vsi znoreli za komedijami. Skoraj vsak film je vseboval komične elemente.

Veliko je bilo filmov z družinsko tematiko, v rednem tekmovalnem programu pa tudi del o homoseksualcih, lezbijkah in ostalih drugačnejših. Prava poslastica so bile prepričljive ljubezenske zgodbe: zmagovalec *Three Seasons* Tonyja Buia je navdušil žirijo in gledalce.

Sundance Film Festival raste iz leta v leto. Vedno več je visokoproračunskih filmov in hollywoodskih zvezd, zato so se med poznavalci že vnele razprave o njegovi neodvisni naravi. •

